

Dzimto valodu apsteidz svešvaloda

Centralizēto eksāmenu rezultāti liecina, ka skolēni labākas prasmes parāda angļu nekā latviešu valodā. Vai angļu valoda jaunatnei ir ikdienišķāka - dzīvāk, daudzpusīgāk pielietota nekā dzimtajā latviešu valodā? "Druva" par šo parādību izvaicāja pedagogus, kuri strādā Cēsu ģimnāzijās.

Labāk par latviešu valodu

Angļu valodas skolotāja **Anita Maculeviča:**

- Dažreiz latviešu valodas skolotāji teic, ka angļu valodas skolotājiem gan nav ko uztraukties, jo jaunieši labprāt lasa grāmatas, skatās filmas angļiski. Redzams, ka valodu apgūst labi. Skolēni, protams, lasa un skatās filmas arī dzimtajā valodā, bet angļu valodas lietošana palielinājusies, meklējot informāciju interneta resursos, arī spēlējot datorspēles, klausoties dziesmas. To zino, nedomāju, ka mums, pedagogiem,

papildus jāveicina, lai viņi runātu angļu valodā arī ārpus stundām. Galu galā mums ir valsts valoda! Taču noteiktā vecumā skolēni paši uzspēlēti pievērs uzmanību svešvalodai, tāpēc dzirdam, ka latviešu bērni jau mēdz sazināties savā starpā angļiski.

Jaunā paaudze izmanto modernākās viedierīces un ar to starpniecību cītīgi klausās mūziku. Skolēnu angļu valodā sajūtu, ka gramatiskās konstrukcijas ienāk itin raiti, ko līdz šim, mācot tieši valodas teoriju, bijis grūti iemācīt. Jaunieši tagad paši "ceļo" virtuālajā angļiskajā vidē ar jau augstāku uztveres pakāpi. Viņi to apgūst nevis caur teoriju un valodas likumiem, bet caur sajūtām.

Manā praksē ir gadījumi, kad jaunieši svešvalodas eksāmenam izvēlējušies vācu vai krievu, nevis angļu valodu. Viņi bija pārliecināti, ka studēs šajā valodā, bet jau pēc diviem gadiem tiku aicināta atkārtoti novērtēt viņu zināšanas angļu valodā, lai varētu centralizēti kārtot eksāmenu šajā valodā. Tagad iesaku vidējo mācību iestāžu beidzējiem vācu vai krievu valodu kārtot kā papildu eksāmenu, jo bez angļu valodas centralizētā eksāmena vairs tālu netikt.

Esmu labojusi angļu valodas

eksāmenu darbus un redzu, ka lauku vidusskolu jauniešiem arī ir labas zināšanas. Es pat teiktu, izcilas, ja salīdzina ar līmeni, ko jaunieši sasnieguši matemātikā. Taču šovasar viszemākos vērtējumus angļu valodā saņēmuši profesionālās ievirzes skolu jaunieši.

Jā, esam greizsirdīgi uz angļiem

Ina Gaiķe, māca latviešu valodu:

- Eksāmena pirmā daļa šogad nebija grūta, balstīta uz pamata zināšanām, otrajā daļā arī nebija sarežģītu uzdevumu - noteikt teksta galveno domu, ko jau mācām pamatskolā, uzrakstīt teksta tematu, arī to māca pamatskolā. Iespējams, apspriešanas temats, rakstot par Alberta Bela daiļradi, eksāmenā bija sarežģītāks. Manuprāt, latviešu valodā ir krietni atviegloti vērtēšanas kritēriji. Eksāmenu labošanas noteikumi paredzēja, ka netiks vērtētas stila kļūdas, taču otrajā daļā bija manāmas tieši stila neveiklības.

Domrakstos tagad katrs skolēns var iekļaut pats savus izraudzītus faktus. Nav noteikts, ka jāraksta par kādu konkrētu rakstnieku vai

SITUĀCIJA

Tāds ir šis laiks

Laiks, kurā vidējās izglītības ieguvēji par zināšanām mācību priekšmetos iegūst nevis atzīmes vai balles, bet procentus. Laiks, kurā vidusskolās, tehnikumos un ģimnāzijās kārtoti krietni mazāk eksāmenu, nekā to darīja iepriekšējās paaudzes. Šis ir laiks, kurā jaunieši eksā-

mena trauksmē tiek ierauti vairākkārt, jo starp pārbaudījumiem un vērtējuma saņemšanu var paiet mēneši. Arī šajā laikā jaunatnes ikdienā ar dzimto valodu sacenšas kāda no svešvalodām. Tagad ne vācu, ne krievu, bet angļu. Šis ir laiks, kad no mazas valsts ar tajā iegūtu izglītību, jauniešiem spēj vienlīdzīgi startēt un kļūt par studentu ārpus Latvijas.

dzejnieku. Var izvēlēties jebkurus divus vai trīs kultūras faktus, arī filmu vai izrādi, jo eksāmenā jāparāda spēja vērtēt un argumentēt. Tagad populārs ir basketbolists Porziņģis, un grāmatu par viņu piesauc daudzi. Arī tad, ja grāmatu nemaz nav lasījuši.

Pagājušajā gadā, labojot eksāmena domraksta daļu, secināju, ka vairums skolēnu domrakstā izmanto kultūras faktus, kuri pārņemti un analizēti klasē kopā ar skolotāju. Kāpēc domrakstam neizvēlas pašu atrastas grāmatas? Kad skolēni lasa daiļdarbu, viņi nedomā par tik dziļu analīzi, kā darām to klasē. Laikam būtu vairāk jāmāca prasme patstāvīgi analizēt grāmatas, saskatīt tajās idejas.

Jā, esam greizsirdīgi uz angļu valodas skolotājiem! Redzu, kā domrakstos ienāk daudz angļisko konstrukciju. Latviešu valodā top samocīti teikumi, jo bieži vien veidoti pēc citas valodas principa.

Pirms dažiem gadiem eksāmena domrakstos varēja manīt nepareizas latviešu valodas konstrukcijas, kas bija veidotas pēc krievu valodas principa.

Vairāk stundu dzimtajai valodai?

Ina Gaiķe:
- Kādreiz skolotāji savā starpā runājam, kā latviešu valodas stundas ietekmē angļisko rakstību un angļu valoda - latvisko, tajā skaitā nepareizu komatu lietošanu. Zinot, cik tagad ātri tiek apgūta valoda, angļu valodas skolotāja smeļoties sacīja, ka būs ar mieru nedēļā vienu no savām 12. klases stundām atdot, lai tikai ģimnāzisti labāk apgūtu dzimto valodu. Kaut vai iemācās to, ka jāliek komats pirms saikļa *ka*. Angļu valodā tāda likuma nav. □

Lauku skolas uzcītīgu jauniešu klase

Nītaures vidusskolā šovasar 9. un 12. klases izlaidums notika kopā. Direktors Māris Kēniņš vidusskolas beidzējus - 13 audzēkņus - izlaidumā vērtēja kā veiksmīnīgu klasi, ar to domājot arī mērķtiecību mācībās. Pagāja vairākas nedēļas, pirms jaunieši uzzināja vērtējumus centralizētajos eksāmenos. Tie apliecināja, ka direktora teiktais par veiksmi, kas pavada rūpīgi veiktu darbu, lielā mērā ir piepildījies.

Trīspadsmit jauniešu parādītās zināšanas centralizētajos eksāmenos - matemātika, latviešu valodā un angļu valodā - liecina, ka skolotāji pratuši klasi sagatavot augstā līmenī. Latviešu un angļu valodas eksāmenā Nītaures vidusskolas beidzēju parādītās zināšanas ir tuvas Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijas 38 absolventu eksāmenu vidējai atzīmei. Ja pilsētas skolā audzēkņu vērtējums latviešu valodā liecina, ka pareizo atbilžu ir 67,4 procenti, tad nītauriem 64,3 latviešu valodā un 71,7 procenti angļu valodā. Tas ļauj izdarīt pieņēmumu, ka valodu skolotājas lauku vidusskolā ar skolēniem strādājušas pastiprināti, savā ziņā nodrošinot humanitāru ievirzi, pie kādas piestrādā ģimnāzijas skolotāji. Nītaurē pievērstā liela uzmanība arī krievu valodas ap-

gūšanai. Skolēni, kuri izvēlējušies šīs valodas eksāmenu, atzīstami tikuši galā ar uzdevumiem.

Klase ar 13 audzēkņiem Nītaurē izveidojusies pirms 12 gadiem. Jau sākumklasēs bērnu kolektīvs bijis zinātkārs, pedagogi aizrautīgi snieguši arvien jaunas zināšanas. Gadu gaitā divi skolēni pametuši Nītauri, bet divi nākuši klāt, iejutušies mācību ritmā un klase turpinājusi vielas apgūšanu labā tempā. To, cik šāds temps ir svarīgs, sevišķi vecākajās klasēs, kad nevar atslābt ne skolotāji, ne skolēni, liecina 2019. gada absolventu eksāmenu rezultāti. Nevienai no vispārīgā izglītoto vidusskolu klasēm - vai tas būtu vidusskolā Cēsīs ar 33 audzēkņiem, vai Jaunpiebalgā ar 16, Priekules ar 14, Vecpiebalgā ar desmit, Līgatnē - sešiem, Raunā ar četriem beidzējiem, šogad nav izdevies pārspēt Nītaures absolventu klases vidējo vērtējumu centralizētajos eksāmenos.

Ja Nītaures vidusskolu pēc šādiem mācību sasniegumiem ievērotu ne tikai Amatas novada, bet arī citu novadu ģimenes, tad lauku skolā būtu vairāk audzēkņu. Kā skolai, tā arī jauniešiem ir svarīgi, lai viņi veidotos par personībām. Nītaures absolventu klase apliecinājusi, ka mācās ne tikai no skolotājiem, bet mācās un veicina mācīties labāk arī vienaudzi klasē. □

Rezultāti un komentāri par eksāmenu matemātikā

Cēsu Valsts ģimnāzijā pieredzējuši matemātikas skolotāja **AGRITA BARTUŠEVICA** vērtē, ka centralizētie eksāmeni matemātikā no gada gadā mēdz atšķirties. To zino, pedagoģe uzskata, ka rezultāti nav salīdzināmi savā starpā.

"Tas mani ļoti satrauc, jo zinu, ka no tā cieš skolēni. Ja līdz skolas beigšanai skolēns nav izlēmis, kur dosies studēt, vai arī jauniešiem pēc kāda laika maina savu studiju virzienu, sākot studēt no jauna, viņš konkurē ar skolēniem, kuri kārtājuši citādu matemātikas eksāmenu. Tā kā matemātikas eksāmeni atšķiras, skolēnu sasniegumu vidējais rādītājs procentuāli veidojas citāds," izanalizējusi pedagoģe Agrita Bartuševica. "Manuprāt, var salīdzināt tikai tos eksāmena rezultātus, ko skolēni valstī kopumā ieguvuši konkrētajā mācību gadā un starp līdzīga tipa skolām. Tas nozīmē, ka atsevišķi salīdzināmas ir valsts ģimnāzijas, vidusskolas un profesionālās vidusskolas. Programmas paredz, ka katrā no tām matemātikas stundu skaits ir atšķirīgs."

Šajā mācību gadā valstī skolēnu vidēji iegūtais vērtējums matemātikas eksāmenā ir 56,7 procenti. "Salīdzinājumā ar rezultātu, kādus sasniegušas valsts ģimnāzijas Latvijā, manuprāt, rezultāts Cēsu Valsts ģimnāzijā ir ļoti labs. Rezultātu precīzi analīzi, tajā skaitā starp dažāda tipa skolām, uzzināsim tikai septembrī. Provizoriskie dati liecina, ka

valsts ģimnāziju skolēni šajā eksāmenā parādījuši zināšanas, ie-

gūstot vērtējumā vidēji 52,5 procentus."

A. Bartuševica uzsver, ka šovasar matemātikas eksāmena norises kārtībā Izglītības un zinātnes ministrija ieviesa izmaiņas. Pēc eksāmena pirmās daļas, kuru skolēniem ļauts pildīt 50 minūtes, sekojis pārtraukums. "Manuprāt, šāds lēmums bija labs, jo nosēdēt četras stundas bez pārtraukuma un rēķināt uzdevumus ne visiem fiziski ir pa spēkam. To vislabāk spēj skolēni, kuri piedalījušies matemātikas olimpiādēs, kas norisinās piecas stundas bez pārtraukuma."

Šogad eksāmenā otrās un trešās daļas uzdevumus skolēni varēja risināt trīs stundas un desmit minūtes. Diemžēl daļai absolventu tomēr bija pietrūcis laika, nevis zināšanu. Man žēl to skolēnu, kuru risināšanas temps ir lēnāks. Ja jauniešiem jūt, ka nepaspēs sniegt atbildes laikā, viņi sākās satraukums, ir grūtāk koncentrēties. Arī tas pazemina rezultātu." □

Vidējo mācību iestāžu 12.klašu centralizēto eksāmenu rezultāti bijušā Cēsu rajona novadu skolās

(Izglītības un zinātnes ministrijas dati)

MATEMĀTIKA

(skolēnu skaits/vidējais vērtējums)

Valsts ģimnāzijās

■CVG	64/56,7
■DACVĢ	38/38,3

Vidusskolās

■Cēsīs	33/25,4
■Jaunpiebalgā	16/28,0
■Līgatnē	6/19,3
■Nītaurē	13/37,5
■Priekules	14/28,1
■Raunā	4/25,2
■Vecpiebalgā	10/20,9

Vakarskolās

■Cēsīs	5/17,3
■Vecpiebalgā	2/12,2

Profesionālajās skolās

■Cēsu Mūzikas vidusskolā	16/29,9
■Cēsu profesionālajā vidusskolā	34/18,5
■Priekules tehnikumā	128/17

Lappusi sagatavoja **MAIRITA KAŅEPE**

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds